

BUITENLANDSE HANDEL VAN AGRARISCHE PRODUCTEN MET RUSLAND IN 2014

INHOUD

1. Oorzaak van de crisis

2. Algemene evolutie in de EU-28

3. Algemene evolutie in België

4. Kwantificering van de export naar Rusland voor België en de EU-28

5. Gevolgen van het embargo

1 OORZAAK VAN DE CRISIS

Begin augustus 2014 werd het Ruslandembargo van kracht. De Russische regering verbood voor een jaar de invoer van een reeks land- en tuinbouwproducten uit westerse landen die economische sancties hadden genomen tegen Rusland na de annexatie van de Krim en de Russische steun aan separatisten in Oost-Oekraïne. Ook België, als lidstaat van de EU, werd daardoor getroffen. Er was op dat ogenblik al sinds januari 2014 een embargo op varkensvlees van kracht door enkele gevallen van Afrikaanse varkenspest. Intussen is het Russische embargo verlengd voor een jaar. Dit rapport overloopt bondig de belangrijkste cijfers en de gevolgen van de crisis op de handel.

2 ALGEMENE EVOLUTIE IN DE EU-28

Rusland is voor Europa, na de Verenigde Staten, de tweede belangrijkste afzetmarkt van landbouwproducten. Vooral de versproducten zijn door de importban getroffen omdat de oogst volop aan de gang was bij het afkondigen van de ban. De totale waarde van de gebannen producten in de EU-28 bedraagt 5,25 miljard euro (2013). Dat is een aandeel van 44% in de totale uitvoerwaarde van land- en tuinbouwproducten uit de EU-28 naar Rusland. De geboycotte producten maken 1,1% uit van de totale Europese uitvoer van land- en tuinbouwproducten. Op Europees niveau is de zuivelsector in absolute waarden het zwaarst getroffen, met een waarde van 1,35 miljard euro. Daarna volgen de fruitsector (1,26 miljard euro), de vleessector (1,23 miljard euro) en de groentesector (769 miljoen euro).

Tabel 1 geeft een overzicht van de landen met de hoogste exportwaardes die onder de boycot vallen. Litouwen, Finland en Polen delen het zwaarst in de klappen. De export van Litouwen naar Rusland maakt 16% uit van de totale landbouwuitvoer van het hele land. Twee derde van de export van Poolse en Litouwse landbouwproducten kwam in 2013 op de Russische markt terecht. Voor beide landen vertegenwoordigt dat meer dan 800 miljoen euro in waarde. 281 miljoen euro, dat is bijna de helft van de Belgische export van land- en tuinbouwproducten naar Rusland, valt onder de ban. Dat is 5,4% in de totale exportwaarde van de getroffen landbouwproducten vanuit de EU-28 naar Rusland.

Tabel 1: lijst van de zwaarst getroffen landen, aflopend gesorteerd op hun exportwaarde + aandeel van de geboycotte land- en tuinbouwproducten ten opzichte van alle export van land- en tuinbouwproducten naar Rusland (in miljoen euro), 2013

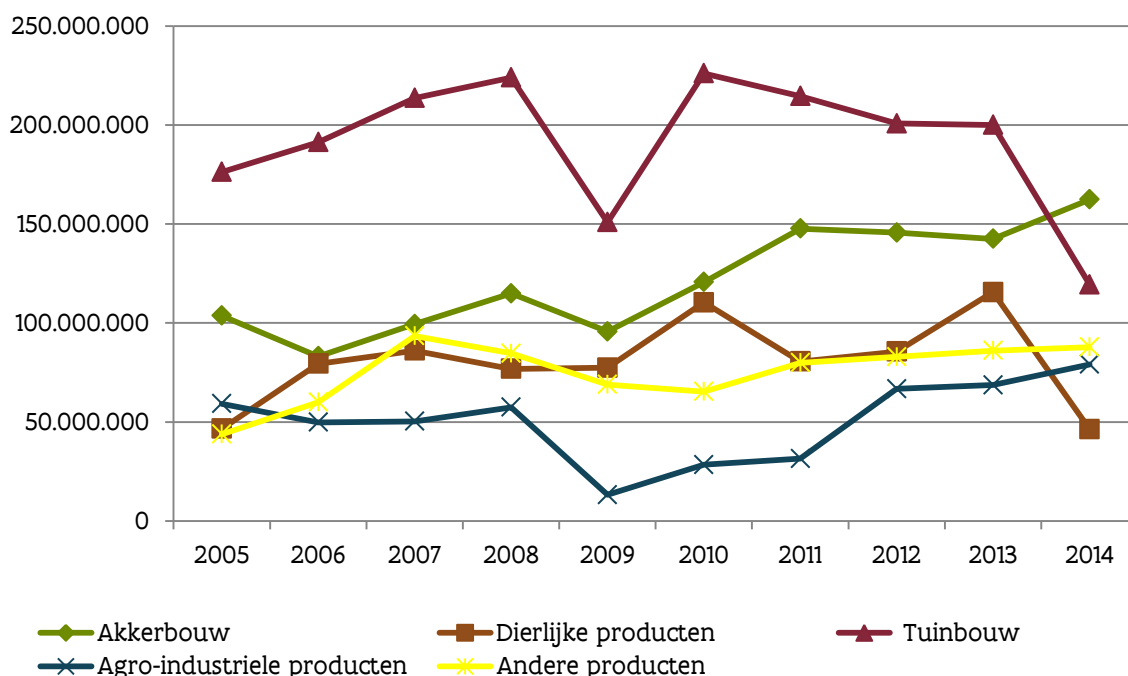
Land	Totale exportwaarde land- en tuinbouw producten naar Rusland (2013)	Exportwaarde van de geboycotte producten naar Rusland (2013)	Aandeel geboycotte producten in totale agro export naar Rusland (2013)	Aandeel geboycotte producten in totale agro-export van het land (excl. agro-industriële producten)
Litouwen	1.374	927	67%	16%
Polen	1.267	841	66%	3,6%
Duitsland	1.649	595	36%	0,7%
Nederland	1.551	528	34%	0,7%
Denemarken	627	377	60%	2%
Spanje	572	338	59%	0,8%
België	613	281	46%	0,7%
Finland	464	283	61%	10%
Frankrijk	756	244	32%	0,4%
Italië	705	163	23%	0,4%
Griekenland	158	125	79%	2%
Totaal EU-28	11.800	5.247	44%	1%

Bron: Europese Commissie, Eurostat

3 ALGEMENE EVOLUTIE IN BELGIË

In de periode 2005-2014 kende de export van agrarische producten naar Rusland twee dieptepunten. Het eerste was in 2009 met een weerslag op tuinbouwproducten en agro-industriële producten. Dan volgde het embargo van augustus 2014. De Belgische agrarische handel met Rusland bedroeg 613 miljoen euro in 2013 en 495 miljoen euro in 2014. Dat is een daling met 24%. Figuur 1 toont aan dat vooral de export van tuinbouwproducten en van dierlijke producten (inclusief zuivel), met respectievelijk een daling met 40% en van 60%, die daling verklaren. In punt 4 wordt toegelicht over welke producten het precies gaat. De exportwaarde van akkerbouwproducten en van agro-industriële producten naar Rusland is toegenomen in 2014.

Figuur 1: evolutie van de exportwaarde van agrarische producten van België naar Rusland, per productgroep, 2005-2014, in miljoen euro

Bron: Eurostat (Comext)

4 KWANTIFICERING VAN DE EXPORT NAAR RUSLAND VOOR BELGIË EN DE EU28

Tabel 2 geeft een overzicht van de Belgische producten die het meest getroffen zijn door de boycot en geeft de situatie weer voor het embargo (2013). Deze lijst van tien producten vertegenwoordigt bijna drie kwart van de totale exportwaarde van landbouwproducten naar Rusland (ter waarde van 281 miljoen euro) die niet meer ingevoerd mogen worden.

Peren zijn uitermate belangrijk voor onze buitenlandse handel. Ze maken 45% uit van de export van peren vanuit de hele Europese Unie naar Rusland. 37% van alle peren die België uitvoert, gaat naar Rusland. Dat aandeel zakte tegen eind 2014 naar 23%. De export naar Rusland van appels neemt 10% van de totale export van Belgische appels in en 83% van de export van Belgische appels naar landen buiten de EU. Ook voor wortelen (22% van de totale uitgevoerde volumes wortelen) en gevogeltevlees (17%) worden er aanzienlijke volumes uitgevoerd naar Rusland. De rechtstreekse export van varkensvlees naar Rusland maakt in volume 4% uit van de totale Belgische export van varkensvlees en in monetaire waarde 3%. De Belgische export van gevogeltevlees naar Rusland heeft een aandeel van 17% in de uitvoer van gevogeltevlees vanuit de EU-28.

In volumes bekeken zijn appels binnen de EU-28 het meest geëxporteerde product, met 790.000 ton. Het aandeel van België is met 20.564 ton ofwel 3%, vrij gering. Daarna komt varkensvlees, met 610.000 ton. Ook hier is het Belgisch aandeel met 2,5% vrij beperkt in vergelijking met andere landen.

Tabel 2: exportgegevens van geboycotte producten van België naar Rusland, volumes in ton en waarde in miljoen euro, 2013

	WAARDE (in mln €)	VOLUME (in ton)	WAARDE EU28 (in mln euro)	VOLUME EU28 (ton)	AANDEEL BE in TOTALE EU28 EXPORT NAAR RUSLAND (WAARDE)	AANDEEL BE in TOTALE EU28 EXPORT NAAR RUSLAND (VOLUME)	AANDEEL EXPORT NAAR RUSLAND IN TOTALE BELG. EXPORT VOOR DIT PRODUCT (WAARDE)
Appelen	15,8	20.564	343,9	789.720	5%	3%	10%
Peren	84,6	90.572	179,4	201.092	47%	45%	36%
Tomaten	19,5	18.716	254,4	229.580	8%	8%	8%
Wortelen	5,5	15.581	22	70.183	25%	22%	10%
Paprika	4	2.200	84,7	53.655	5%	4%	8%
Vers varkensvlees	40,2	15.000	1.211,1	610.477	3%	2,5%	4%
Gevogeltevlees	6,4	9.884	51,8	57.531	12%	17%	1%
Kaas	3,1	810	920	238.033	0,3%	0,3%	1%
Boter	2,8	380	144,2	35.360	2%	1%	1%
Magere melkpoeder	16,9	5.724	98,3	46.723	17%	12%	4%
TOTAAL GEBOYCOTTE LAND- EN TUINBOUWPRODUCTEN	281		5.247		5,4%		-

Bronnen: Eurostat - Comext, Studiedienst Boerenbond

De conclusie hierbij is dat het embargo vooral voor peren een groot effect heeft gehad. Dat had tot gevolg dat de telers in eerste instantie weinig andere alternatieve afzetmarkten hadden waar ze hun producten konden verkopen..

5 GEVOLGEN VAN HET EMBARGO

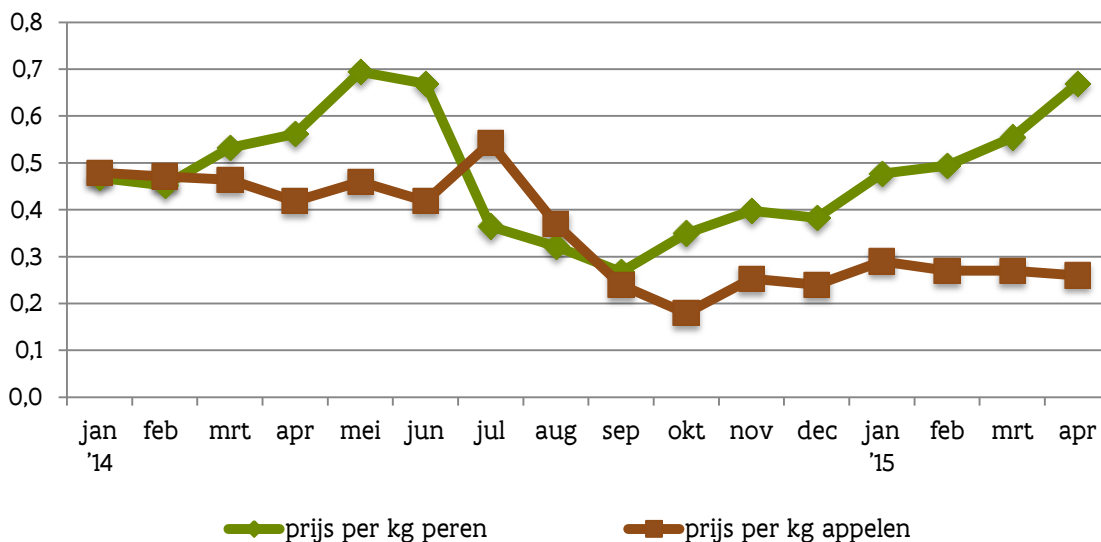
A. PRIJSEFFECT

Het Russische embargo had nefaste effecten op de prijsvorming. De veilingen meldden dat de Belgische markt in het najaar 2014 overspoeld raakte door Poolse appels, wat de gemiddelde veilingprijzen tussen december 2013 en december 2014 tijd met ongeveer 43% deed zakken. Figuur 2 toont een sterke daling van de prijs met een dieptepunt in oktober, toen een kilo appels gemiddeld 0,20 euro/kg waard waren. In de daaropvolgende periode herstelde de gemiddelde appelprijs niet. Hij bleef onder de 0,30 euro. Bij de peren zakten de prijzen van 0,7 euro per kg in april naar een dieptepunt van 0,28 euro per kg in september. In tegenstelling tot de appels, herstelden de perenprijzen zich in het eerste kwartaal van 2015.

In de varkenssector kenden de prijzen in het laatste kwartaal 2014 een daling van ongeveer 15% ten opzichte van januari 2014. Er was al sinds januari 2014 een importverbod voor varkensvlees van kracht

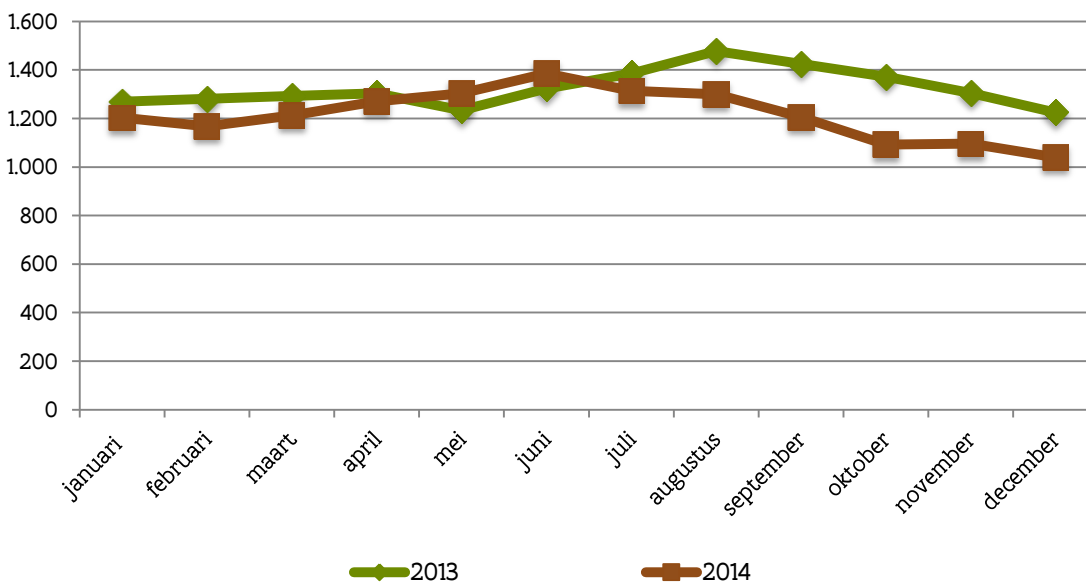
door een aantal gevallen van varkenspest. De tomatensector daarentegen, zag in het laatste kwartaal 2014 zijn prijzen stijgen met 20% ten opzichte van dezelfde periode in 2013 (FOD Economie)

Figuur 2: evolutie van de veilingprijs van appels en peren, januari 2014-april 2015, België, in euro per kg

Bron: VBT

Figuur 3: evolutie van de prijs voor varkensvlees (levend gewicht), in euro per ton, 2013-2014

Bron: VEVA

B. MEEREXPORT

In 2014 voerde België in volume bekeken 34% meer peren uit dan in 2013. De uitvoer naar de Oost-Europese landen nam met 228% toe. Vooral de Baltische staten vallen op door een verviervoudiging van de import van peren uit België. Naar de andere importerende buurlanden van Rusland (Wit-Rusland,

Kazachstan, Azerbeidzjan en Armenië) nam de uitvoer toe met 85% en naar derde landen met 66%. Naar onze buurlanden stegen de uitgevoerde volumes met 35%. 86% van de Belgische perenexport die voor Rusland bestemd was, is opgevangen door meer te verkopen in andere landen (De Tijd).

Een onbekend gegeven is de doorvoer: aan de hand van de cijfers kan niet gezegd worden hoeveel opnieuw geëxporteerd wordt. Deskundigen nemen aan dat een deel van het uitgevoerde fruit herverpakt en geheretiketeerd wordt waarna het alsnog in Rusland terechtkomt, maar dan met een winst op de prijs voor deze herexporterende landen. Volgens diverse bronnen lag de prijs van peren in Rusland eind 2014 tussen 1,5 en 2 euro per kg.

De uitvoer van appels vertoont daarentegen een daling van het uitgevoerde volume met 13,5%. Met onze buurlanden is de export van appels teruggelopen met 17% omdat zij zelf te kampen hadden met overschotten. België verliest hierdoor op zijn belangrijkste afzetmarkten. De uitvoer van appels naar de niet-Europese buurlanden van Rusland nam toe met 83%, naar derde landen met 58% en naar Oost-Europese buurlanden van Rusland met 32%. In monetaire waarden uitgedrukt daalde de gerealiseerde omzet uit de export met 29% voor appels en met 8% voor peren.

Tabel 3: vergelijking van de Belgische exportvolumes (in ton) voor appels en peren, jaarcijfers 2013+2014

	Appelen, 2013	Appelen, 2014	Peren, 2013	Peren, 2014
Rusland	20.564	18.824	90.611	76.603
buurlanden	159.830	132.002	93.163	126.115
Frankrijk	52.962	41.819	26.808	32.496
Nederland	54.627	42.351	33.781	49.851
Duitsland	39.977	37.714	5.951	9.528
Verenigd Koninkrijk	7.341	6.499	24.238	32.018
Luxemburg	4.923	3.619	2.385	2.222
Oost-Europese landen (EU)	5.400	7.121	14.465	47.555
Polen	950	486	5.398	8.913
Litouwen	359	1404	4.090	17.547
Letland	480	1.318	1.237	9.521
Estland	288	684	957	2.396
Tsjechië	2.346	3.103	2.009	7.538
Slovakije	977	126	774	1.640
Andere buurlanden van Rusland	1.141	2.093	14.383	26.586
Wit-Rusland	1.061	1.698	11.161	16.505
Kazachstan	80	395	1.272	3.760
Azerbeidzjan	0	0	1.950	3.869
Armenië	0	0	0	2.452
Rest EU-28	11.711	9.714	25.426	40.305
Derde Landen	2.985	4.730	7.191	11.971
China	0	0	447	1.547
Totaal	201.631	174.484	245.239	329.135

Bron: Eurostat (Comext)

Tabel 4: vergelijking van de uitvoerwaarden (in miljoen euro) voor appels en peren, 2013+2014

	Appelen, 2013	Appelen, 2014	Peren, 2013	Peren, 2014
Rusland	15,8	11,7	84,7	57,4
Totaal buurlanden	125,6	87,3	87,2	76,6
Frankrijk	46,2	29,3	33,2	26,5
Nederland	31,8	19,3	21,2	20,3
Duitsland	35,1	29,6	3,5	4,6
Verenigd Koninkrijk	6,7	4,6	27,9	24,1
Luxemburg	5,8	4,5	1,4	1,1
Oost-Europese landen	3,1	3,2	10,9	24,3
Polen	0,4	0,2	5,1	4,9
Litouwen	0,2	0,7	2,9	9,8
Letland	0,4	0,7	0,8	5
Estland	0,1	0,3	0,6	1
Tsjechië	1,4	1,2	1,1	3
Slovakije	0,6	0,05	0,4	0,6
Andere buurlanden van Rusland	0,9	1,8	13,2	17,3
Wit-Rusland	0,8	1,1	10,2	11,1
Kazachstan	0,07	0,7	1,2	2,4
Azerbeidzjan	0	0	1,8	2,4
Armenië	0	0	0	1,4
Rest EU-28	9,2	5,5	27,7	26,9
Derde Landen	3,1	3	8,3	10
China	0	0	0,6	1,7
Totaal	157,7	112,5	232	212,5

Bron: Eurostat (Comext)

6 SAMENVATTING

De totale uitvoerwaarde van de door het Russische embargo getroffen landbouwproducten in België bedraagt 281 miljoen euro. Dat is bijna de helft van de totale Belgische uitvoerwaarde voor agrarische producten naar Rusland en een aandeel van 5,4% in de totale exportwaarde van de geboycotte agrarische producten die de EU-28 naar Rusland uitvoert. De helft van de uitvoerwaarde van de geboycotte producten is voor rekening van appels, peren en varkensvlees.

In 2013 waren 37% van alle uitgevoerde Belgische peren en 10% van alle uitgevoerde Belgische appels voor Rusland bestemd. Voor deze producten ontstond er door het embargo een overaanbod, waardoor de prijzen zakten. 86% van de perenexport die voor Rusland bestemd was, kwam terecht in andere landen, en dan vooral de Baltische staten en de buurlanden van Rusland die buiten de EU liggen zoals Kazachstan, Azerbeidzjan en Armenië. De uitvoer van Vlaamse peren naar de Baltische staten steeg met bijna 400%, Azerbeidzjan voerde dubbel zoveel peren in uit België als in 2013 en Kazachstan bijna drie keer zoveel.

Hoewel de prijs in augustus 2014 voor beide producten gemiddeld ongeveer 40% lager lag, heeft de appelprijs zich niet meer hersteld in 2015, terwijl die van de peren in het eerste kwartaal van 2015 weer opgeklommen is naar een normaal niveau.

Ook de varkenssector werd getroffen door het embargo met een prijsdaling van ongeveer 15% ten opzichte van het laatste kwartaal van 2013 (FOD Economie), maar omdat er al een importverbod op varkensvlees van kracht was sinds januari 2014, heeft de ban van augustus weinig bijkomend effect gehad.

Voor andere producten zoals tomaten en wortelen, is de impact minder groot. Rusland neemt een kleiner aandeel van de export in en er is een grotere diversiteit aan bestemmingen voor deze producten.

BRONNEN:

ABN-AMRO, 7 augustus 2014, Russische importbeperkingen zorgen voor hoofdpijn

AgraFacts n°09-15, 4 februari 2015, EU-Farm exports rise 1,7% despite impact of Russian import ban

De Standaard, 21 januari 2015, Rusland wordt een peer gestoofd

De Tijd, 26 september 2014, Prijzen appels en peren kelderen

De Tijd, 19 februari 2015, Belgische peer heeft Russische boycot bijna verteerd

European Commission, 3 september 2014, Questions & Answers on the potential impact of the Russian measures against EU agricultural products and the EU response so far

European Parliament, oktober 2014, Russian embargo: impact on the economic and employment situation in the EU

Federatie van het Belgisch Vlees vzw, 23 december 2014, Nieuwe exportmarkten moeten Rusland doen vergeten

FOD Economie, juni 2015, Impact van de Russische boycot op de prijzen en de uitvoer van bepaalde landbouwproducten

Information Note on the Russian Ban of Agri-Food Products from the EU

Persbericht Kabinet Ministerie van Middenstand, 27 mei 2015, Russisch embargo: daling van de prijzen en van de export van bepaalde landbouwproducten

VILT, 18 augustus 2014, Exportvolumes op Rusland weghouden van Europese markt

VILT, 7 augustus 2014, Poetin beantwoordt sancties met handelsboycot

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt: Samborski V. (2015) *Buitenlandse handel van agrarische producten met Rusland in 2014*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel. Depotnummer: D/2015/3241/255.